

búvárharang

1993/1. szám

ÁRA: 180 Ft

... a víz teljesen zavaros, a felkevert agyagiszap tejfehérré változtatta az eddig kristálytiszta vizet a szifonban.

A meredek rézsűn igyekszünk óvatosan kikászálódni a vízből.

– Nagyon gyönyörű ez a barlang! Legközelebb körültekintőbbek leszünk – mondja Tibi. – Még van mit felfedezni a Poseidon-ágban!

Részlet a kutatási jelentésből:

A Poseidon-ág iránya a Kórház-barlang felé mutat ...

JELTELEN UTAKON

Csípős ez a mai reggel. A nap csak világít. A fák deresek. A csapat új barlangrész felfedezésére készül, egy eddig ismeretlen szifon a cél a Tapolcái-tavasbarlangban. A túra résztvevői már jóval a megbeszélte időpont előtt gyülekeznek. A társasághangulatára a fokozott várakozás a jellemző.

Felszerelési tárgyak kerülnek elő utolsó ellenőrzésre. Amikor ezen túlvagyunk, *Maróthy Laci* kiadja az utasítást:

– *Mindenki lóra! Találkozás a barlang bejárata előtt, pontosan tíz órakor!*

Veszprémig az út nem túl érdekes, csak néhány ködfolt nehezíti az előrehaladást. Befordulunk a célegyenesbe, a Veszprémet Tapolcával összekötő útra. Az út a Bakony völgyeiben kanyarog. A táj zúzmarás, alattunk kis patak csörgedezik. Valamikor vízimalmokat hajtott. Néhány fennmaradt malomrom mellett haladunk el. Balról feltűnik Vázsony vára, majd jobbról Hegyesd kúpját hagyjuk magunk mögött.

Megérkezünk. Előttünk a barlang bejárata. A megbeszélte időpontra mindenki tervszerint megérkezik.

Hardy Ágnes – szárazbarlangi vezetőnk – már vár minket.

A barlang kutatástörténetének vázlata

A Tapolcái-Tavasbarlangot valószínűleg 1902-ben, kútásás közben fedezték fel. 1912-ben kezdték el a barlang bejáratának kiépítését, majd 1912. május 5-én adták át. A barlangban akkor nyolc különböző nagyságú tavat ismertek. Búvárok először 1957-ben kezdtek foglalkozni a barlang víz alatti világával. Rádai Ödön úszta be először a barlang víz alatt lévő szakaszainak kezdetét. 1960-ban Hortolányi Gyula vezetésével MHS-búvárok kutattak itt. 1967-től a V. M. Nautilus búvárcsoport végzett jelentős

kutatómunkát és feltárást a barlangban. Az FTSK-Delfin bűvárszakosztálya 1974-ig kutatta a barlangot. Rengeteg kutatómunkát végzett Plózer István, – aki időközben tragikus bűvárbalesetben életét vesztette, – ő átfogóan tanulmányozta a víz alatti járatok törvényszerűségeit.

A barlang a laza szövetű, úgynevezett szarmata mészkőben lévő hajdani és jelenkori vízjáratok összessége.

Sajnos, az 1980-as évektől fokozatosan apadt el a tavasbarlang vize, feltételezhetően a közeli bauxitbányászat karsztvíz-mentesítő munkálatainak hatására. Jelenleg a valamikor tízezreket vonzó tapolcai látványosság és turisztikai nevezettség az egyszerű látogató számára csak por és kiszáradt tömeder.

A csónakázó járatok kiszáradt medrében haladunk előre, majd balra egy kis rácsos ajtóval elzárt szűkületen keresztül a látogatók elől lezárt, csak barlangászok számára járható útra térünk. Jelentősen leszűkül a járat keresztmetszete, ezért négykézláb haladunk előre, a Maximus-terem irányába. Megtaláljuk hajdani bűvárok vezetőköteleit, melyeket az utókorra hagytak.

Néhány helyen a barlang főtéje már rászakadt az évtizedekkel ezelőtt lefektetett vezetőkötelekre. Szemmel látható, hogy sok helyütt a barlang szerkezete igen laza, így sok új vagy újkeletű omláson vezet az út. Mivel bűvártúrára indulunk, nem zsebre dugott kézzel jövünk. Előrehaladásunk legnagyobb akadályai saját felszerelésünk. A merülő saját felszerelési tárgyait egyszerre, egyedül képtelen a merülési helyre szállítani. A csapat részvevői tehát: merülőbűvárok, biztosító bűvárok, merülésvezetők, egy szárazbarlangi vezető és serpák.

Mindenkinek kijut a cipekedésből. Dögnéhez iker légzőkészülékek, ólomövek, ruhák, fényképezőgépek, ABC-felszerelés, és pár napi hideg élelem

forró teával kiegészítve a szállítandó "nyersanyag" összetétele. Néhány csúszós, igen tagolt, szűk résznél az ember azon gondolkodik, nem kellene-e a szemben lévő barátságos kisvendéglő egyik fehér asztala mellett ülni? A társaság izzad, gőzölög, fűjtat, s halad a kitűzött cél felé.

A Maximus-terembe érve mindenki fellélegzik. Az út nem aszfaltozott, ugyanúgy, mint eddig, igen göröngyös, de már nem kell négykézláb csúszni-mászni, a felszerelést magunk előtt tolni vagy éppen vonszolni. Kiegyenesedve, a körülményekhez képest kényelmesen jutunk el a merülés színhegyére.

Merülésünket a Maximus-terem északi csücskében lévő, kb. 2,5 m széles 4 m hosszú víztükör képezi. Ez a pont a merülésvezető számára már nem ismeretlen. Maróthy László és K. Kollár Attila a Speleológiai Világkongresszus alkalmával, amelyet hazánkban 1989-ben rendeztek, már beúsztak a szifonba és kiépítettek mintegy 15 méternyi vezetőkötelet.

A társaság letelepszik, igyekszik magát kifújni. A merülők lazítanak a barlangász-felszerelésen, hogy izzadságuk gyorsabban párologjon, és megszemlélik a "kaput" az ismeretlenbe. A karbid- és telepes lámpák fényében a zöldesen csillogó kristálytisza víz ígézőleg hat a társaságra. A vízbe világítva rengeteg kőcsipkét vélünk felfedezni. Ha ez kívülről ilyen gyönyörűnek hat, milyen lehet belülről az évezredek óta csak egyszer háborgatott ősi képződmény? Zoli és Tibi óvatosan a víz szélére merészkedik, vigyázva, hogy törmelék ne kerüljön a vízbe, s "megízleli" azt.

– Gyerekek, ez a víz kellelmesen meleg – mondja Tibi.

– Hát persze. Átlagosan huszonegy és fél fokos – teszi hozzá Ágnes, a szárazbarlangi vezetőnk.

– Te, Laci! Átvertél minket! Azt mondtad, hogy tíz celsiusnál nem melegebb a víz. Mi meg

kesztyűt meg jégergatyát is hoztunk – dohog Zoli.

– Nem baj, ez legalább kellemes meglepetés az eddigi viszontagságokért, – mondja Maróthy Laci, a merülésvezető. Majd folytatja: – Ha már kellően lehűtetek, mérjétek be a készülékeket és ellenőrizzétek a felszerelést! Utána kezdhettek beöltözni! Ameddig öltözködtök, figyeljétek rám: a vízbe mentelnél vigyázzatok, mert kábé negyvenöt fokos szögben esik a part, laza kőzettel. Ha nem vigyáztok, a meginduló kövek már a merülés kezdetén igen zavarossá tehetik a vizet. Lehetőleg lebegjétek, és kevés uszonymozgást végezzétek. Az üledék rettentő gyorsan felkeveredhet. Jól nézzétek meg minden zugot. Az előre kifeszített kötelet ne hagyjátok el, csak jegyezzétek meg minden apróságot! Ha valamelyik irányba továbbhaladási lehetőséget véltek, a magatokkal vitt vezetőkötelet kössétek be az eredeti kötélbe. Az egyes számú bűvár vízi a vezetőkötelet, a kettes számú biztosítja, illetve ha lehetséges, az egyes számú bűvár vezetőkötele mellett haladva, annak akadályozása nélkül követi őt. Mivel a jelenleg kifeszített kötélen túl még én sem jártam, kérem a merülőket, járjanak el a legközelebb. A legapróbb probléma esetén térjenek vissza! A merülési idő harmincöt perc. Kara Zoli a parti biztosító bűvár.

Amíg Laci az intelmeket osztogatja, és jótanácsokkal lát el bennünket, mi, a merülők, felöltözködünk, a merülési helyre készítjük az összes szükséges felszerelési tárgyat és biztosító eszközöket.

Amikor mindketten teljes "harcis díszben" ülünk, miután mindent ellenőriztünk és kipróbáltunk, megkapjuk az engedélyt a merülésre.

Ora indul! Mi is. Gumiruhán keresztül az embernek szinte semmi hidegérzete nincsen. A felkapcsolt lámpák fényében elénk tárul a Speleonauták terme. Első ránézésre legalább 15 m hosszúnak, 10 m

szélesnek és 6 m mélynek taksáljuk. A part valóban 45 fok körüli szögben szakad alá. Hat méter mélységben a fenékre térdepelve, a lámpák fényében körbetekintünk. Rengeteg a kiálló szirt, leszakadt kőtömb, bemélyedés, amely akár új járat kezdete is lehetne, de legfőképpen a tiszta víz ejt azonnal ámulatba bennünket. Ameddig a lámpák fénye elér vagy falba nem ütközik, mindent kristálytisztán látunk. A termet közepről minden irányban tökéletesen be tudjuk világítani. A minimális mozgás ellenére, a kiáramló buborékok hatására lassan kezd a víz opálosodni.

Óvatosan haladunk, szinte lebegve a kifeszített vezetőkötél mellett. Pár métert megtéve, jobbra egy nagyobb nyílást vesz *Markos Tibi* észre. Bevilágít. Valószínűleg egy új járat kezdete. Utolér bennünket az opálosság. Indulunk tovább. Előttünk két bérc meredezik, mintha a Gulács és a hegyesdi hegy állnának egymás mellett. A két "hegy" között járható nyílást vélünk felfedezni. Az eredetileg kifeszített vezetőkötél a Gulács derekán ér véget. Bekötjük saját vezetőkötélünket. Anyílás két emberszámára "járható"-nak tűnik. Megbeszéljük Tibivel, hogy az eredeti tervhez tartjuk magunkat, én viszem a kötelet, Tibi pedig, ameddig csak lehetséges, követ engem. Elúszunk a tapolcai medence két gyönyörű hegye között, és ott érintetlen területre érünk, ahol, úgy tűnik, ember még nem járt!

A legkíméletesebb mozgás ellenére is, lassan ugyan, de a víz kezd átlátszatlanná válni. Egy gömbszerű fülkébe jutunk. A méretek a Speleonauták terméhez képest jelentősen kisebbek. A fülke átmérője talán kettő-kettő és fél méter lehet. A lámpa két járatot világít meg egymás felett. Az alsó igen laposnak tűnik, ennek ellenére megpróbálok bejutni a járatba. A szemem nem csal! Itt most nem tudunk biztonságosan előrehaladni. A másik járat egy méterrel magasabban nyílik, de

ide 80 cm átmérőjű lyukon kell átbújni. Ezen kényelmesen átférünk.

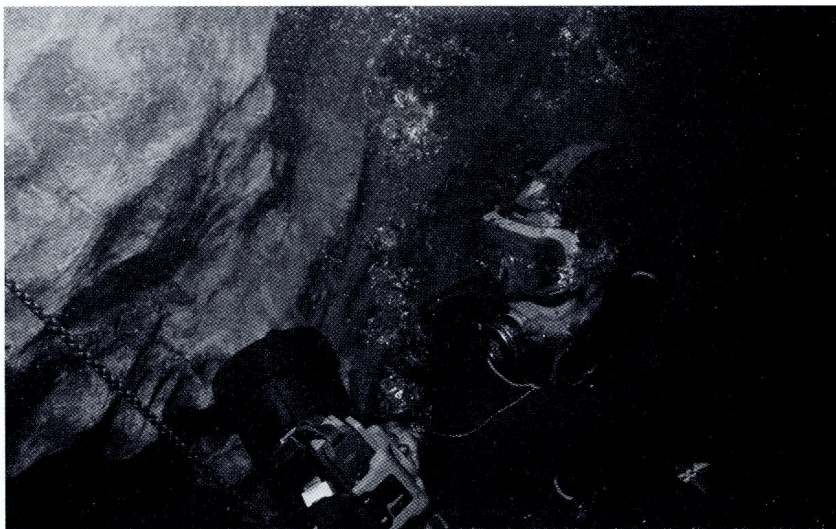
Közben erősen figyelek, megfordulni nem lehet (ezen a szűk helyen), tehát csak a fülemre hagyatkozhatom, no meg a szememre. Hallom Tibi egyenletes, nyugodt légzésritmusát, látom lámpájának halvány fényét a "tejesedő" vízben.

Úszunk tovább. Beérünk egy megközelítőleg ovális járatba. A magassága 60–70 cm, míg a szélessége egy méter. Itt, az aljzaton lényegesen kevesebb az üledék, de ahhoz elég, hogy már majdnem magam elé hajtsam az átlátszatlan vizet. Az alagút lassan, de észrevehetően tágul, majd újabb terem tárul ki a szemem előtt. Alakja a vízcsepre emlékeztet, csak ez a csepp éppen fekszik.

Lámpám fénye csodálatos alakzatokat világít meg, úgy tűnik, mintha cseppkövek

függénének a főtén, olyan formagazdagok a terem képződményei.

Igyekszem jól megjegyezni a látottakat, s keresni a továbbjutás lehetőségét. Jobbkéz felé, majdnem szabályos, kör alakú lyukat látok, lassan északnyugati irányba fordulva. Társam lélegzetvételét jól hallom, nyugodt, egyenletes. Óvatosan megfordulok. Én még meglehetősen tiszta vízben lebegek, Tibi – tőlem alig egy méterre – csak egy sziluett a lámpa fényében. Megpróbálok a járatot megközelíteni, nagyon óvatosan, mert gyorsan zavarosodik a víz. A felfedezett nyílás enyhén tölcser alakú, túlsó vége valamivel szűkebb. Lassan haladunk előre. A tölcsernek vége, de fél méterrel feljebb egy újabb nyílás. Feljebb emelkedem, a készülék a főtén koppan. Bevilágítok a nyílásba. Véleményem szerint beúszható. Mögöt-

te, az előbb elhagyott *Falloszok* *terménél* némileg nagyobb terem tűnik elő az évezredek sötétségéből. A terem közepe táján újabb "balatoni hegy", a Szigliget látható.

A merülési terv szerint vissza kell fordulnunk. Alkalmatlan helyet keresek a vezetőkötél rögzítéséhez. A víz zavaros, szinte már semmit sem látok. Ekkor merülőtársam megrázza a vállam. Óvatosan meg lehet itt fordulni. Megfordulok. Sajnos, már alig látok valamit, de annyit igen, hogy Tibi kézjelzéssel üzen: "Valami nincs rendben".

Ilyen zavaros vízben nem tudunk tovább kommunikálni, s a vezetőkötélet sem tudom már biztonsággal rögzíteni. Merülőtársammal a már teljesen felkavarodott vízben helyet cserélünk. Közben erősen figyelek: lélegzetvétele egyenletes, levegőrendszere rendben, nincs pánikban. Gondolom, csak valami apróbb probléma lehet.

Megfogom a kezét, megszorítom, minden OK? A visszajelzés: OK! Akkor nincs nagy zúr! Tibi kezét beakasztom a készülékem vállhevederébe, ő megmarkolja, érezhetően teljes nyugalomban. A kezemben lévő vezetőkötélet lassan kezdem felcsévélni a kötélorsóra, és a teljesen átlátszatlan vízben Ariadnefonalát követve indulunk a felszín felé.

Kijutunk a szűkületekből, ismét a Speleonauták termében vagyunk. Itt még lehet valamit látni. Ekkor merülőtársam mutatja, hogy az ólomöve meglazult, és valamelyest lecsúszott. Ezt jelezte a "valami probléma van" jelzéssel. Közös erővel sikeresen megigazítjuk az ólomövet, indulunk a felszín felé, . . .

Gyurcsa Gábor

Lapzártakor érkezett:

Markos Tibor a Poseidon-ágban keleti irányban újabb járatot fedezett fel, és 15 m hosszan vezetőkötélet feszített ki.

búvárharang

KÖRNYEZETVÉDELMI FELHÍVÁS

Akció élővizeink hulladékoktól való megtisztítására

Természetes élővizeinket, folyóinkat, tavainkat nem kerültk el az elmúlt évtizedekben a környezeti szennyezés különféle formái. Hulladékanyagok, gumibroncsok, akkumulátorok, gépkocsik stb. találhatóak a tavak, folyók mélyén. Ezekkel az anyagokkal a szövetség bűvárai szinte nap mint nap találkoznak.

Élővizeink megtisztítása minden jóérzésű ember, a sportbúvárok ügye és felelőssége is, hogy a jövő generációktól megőrzésre kapott természeti környezetünket megóvjuk, tisztán adjuk át unokáinknak.

Biztosak vagyunk abban, hogy a környezeti szennyeződés káros hatásai összehangolt munkával megállíthatók, visszafordíthatók.

A Magyar Búvár Szövetség a Középdunavölgyi Környezetvédelmi Felügyelőség, valamint a Budapesti Természetvédelmi Igazgatóság egyetértésével mozgósítani kívánja a Magyar Búvár Szövetség tagszervezeteit, tagjait, társszervezeteit és minden - a környezetvédelem ügyéért elkötelezett - intézményt és magánszemélyt a természetes élővizeink, tavaink, folyóink medrében jelentős mennyiségben található különböző kommunális hulladék, fémek, gumi, műanyagok és más szennyeződést okozó szerves és szervetlen anyag megkeresésére, felszínre hozására.

A fenti cél érdekében az akció résztvevői derítsék fel a szűkebb környezetükben lévő, hulladékokkal veszélyeztetett vizeket. Felderítéseik eredményéről tájékoztassák a helyileg illetékes környezet-, illetve természetvédelemért felelős államigazgatási szervek megbízottait. Ezen szervezetekkel együttműködve, a feladat nagyságához mérten önkéntes felajánlasként vagy szerződéses formában végezzék el a mentesítést. A hulladékoknak a kijelölt helyre történő elszállításában kérjük az önkormányzatok segítségét.

Kívánatos, hogy a budapesti és a Budapest-környéki búvárklubok az ócsai kavicsbánya-tó felderítését és mentesítését referenciaként végezzék el, elsősorban azért, mert ez a tó az Ócsai Tájvédelmi Körzet nemzetközi jelentőségű vadvizeinek jegyzékében szereplő fokozottan védett területrészek (puffer) övezetében helyezkedik el.

Az akció eredményeiről a negyedévek végén a Magyar Búvár Szövetség titkárságát az érintettek írásban tájékoztassák.

Ezt a felhívást a Magyar Búvár Szövetség megalakulásának 25. évfordulóján adta ki.

Budapest, 1993.

CSEPREGI OSZKÁR
elnök
Magyar Búvár Szövetség

Egyetért és támogatja

VERRASZTÓ ZOLTÁN
igazgató
Középdunavölgyi
Környezetvédelmi Felügyelőség

DR. SZABÓ SÁNDOR
igazgató
Budapesti Természetvédelmi
Igazgatóság